

Sygn. akt I UK 42/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 5 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A.G. prowadzącego Agencję [...] P. w S.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.  
z udziałem zainteresowanych: M.R., B.S. i P.S.  
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 5 listopada 2019 r.,  
skargi kasacyjnej A. G. prowadzącego Agencję [...] P. w S. od wyroku Sądu  
Apelacyjnego w (...)  
z dnia 26 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego  
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów  
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny  
w (...) w sprawie A.G. prowadzącego Agencję [...] w S., przy udziale M.G., M.M.,  
M.R., B.S. i P.S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Ł.,  
o podleganie ubezpieczeniom społecznym, na skutek apelacji A.G. od wyroku z  
dnia 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt IV U (...), w punkcie 1. zmienił zaskarżony wyrok  
w P. II, III, IV i oddalił odwołania; w punkcie II. uchylił zaskarżony wyrok w P. I i V i  
sprawę w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu

Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego; w punkcie 3 zasądził od A.G. prowadzącego Agencję [...] w S. na rzecz organu rentowego kwotę 1875 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Decyzjami z dnia 8 czerwca 2016 r., Nr (...)1, (...)2, (...)3, (...)4 i (...)5, skierowanymi do płatnika składek, tj. Agencji [...] P. A.G. w S. oraz zainteresowanych: M.M., P.S., B.S., M.R. i M.G., Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 a i c oraz art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), stwierdził, że wymienieni ubezpieczeni, w okresach wskazanych w decyzjach, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, jako osoby wykonujące umowy o świadczenie usług zawarte z płatnikiem, z podstawami wymiaru składek na ubezpieczenia, wykazanymi w tabelach w zaskarżonych decyzjach.

W odwołaniach od powyższych decyzji płatnik wnosił o ich zmianę i uznanie, że zawarte przez niego umowy są umowami o dzieło, wobec czego nie podlegają obowiązkowi opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz zdrowotne.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wnosił o ich oddalenie.

Postanowieniami z dnia 22 sierpnia 2016 r. i 26 sierpnia 2016 r. na podstawie art. 219 k.p.c. połączono postępowania w sprawach z odwołań od decyzji dotyczących ubezpieczonych P.S., B.S., M.R. i M.G. do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą z odwołania od decyzji dotyczącej ubezpieczonej M.M..

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy w S. w punkcie I. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 8 czerwca 2016 r., Nr (...)1, dotyczącą M.M. i stwierdził, iż M.M. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 5 maja 2014 r. do 31 maja 2104 r., jako osoba wykonująca umowę o świadczenie usług u płatnika składek Agencja - [...] P. w S. A. G. ; w punkcie II. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 8 czerwca 2016 r., Nr (...)2, dotyczącą P.S. i stwierdził, iż P.S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom:

emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 18 lutego 2014 r. do 28 lutego 2014 r., jako osoba wykonująca umowę o świadczenie usług u płatnika składek [...] P. w S. A.G. ; w punkcie III. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 8 czerwca 2016 r., Nr (...)3, dotyczącą B.S. i stwierdził, iż B.S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 14 października 2013 r. do 30 listopada 2013 r., jako osoba wykonująca umowę o świadczenie usług u płatnika składek [...]P. w S. A.G. ; w punkcie IV. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 8 czerwca 2016 r., Nr (...)4, dotyczącą M.R. i stwierdził, iż M.R. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 3 czerwca 2013 r. do 31 grudnia 2013 r., jako osoba wykonująca umowę o świadczenie usług u płatnika składek Agencja - [...] P. w S. A.G.; w punkcie V. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 8 czerwca 2016 r., Nr (...)5, dotyczącą M.G. i stwierdził, iż M.G. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 10 września 2014 r. do 30 września 2013 r., jako osoba wykonująca umowę o świadczenie usług u płatnika składek [...] P. w S. A.G..

Wyrok ten zaskarżył w całości Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł., który zarzucił naruszenie: art. 627 k.c., art. 734 k.c. i 750 k.c., art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 11, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy, art. 233 k.p.c. w związku z art. 316 k.p.c. oraz sprzeczność z zebrany materiał dowodowy ustaleń sądu pierwszej instancji przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia.

W wyroku z dnia 26 czerwca 2018 r. Sąd Apelacyjny uznał apelację za częściowo zasadną, co skutkowało częściowym uchyleniem zaskarżonego wyroku – w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I i IV oraz przekazaniem tych spraw do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. Sąd drugiej instancji stwierdził bowiem, że w sprawach dotyczących M.M. i M.G. zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej, zaś rozpoznanie istoty sprawy wiąże się z koniecznością poczynienia po raz pierwszy ustaleń faktycznych co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny zmienił nadto wyrok – w zakresie P. u II, III i IV i oddalił odwołania. W ocenie Sądu, w sprawach P.S., B.S. i M.R., spornych umów nie

można uznać za umowy o dzieło i należy je zakwalifikować jako umowy o świadczenie usług (zlecenia).

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną płatnik składek.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. a zatem na fakcie występowania istotnego zagadnienia prawnego. Wskazano, że istotne zagadnienie prawne sprowadza się do ustalenia odpowiedzi na pytania, czy:

- w rozumieniu art. 627 k.p.c. wykonanie dzieła musi łączyć się zawsze i ograniczać do namacalnego zindywidualizowanego (mimo braku prawnej definicji tego pojęcia) utworu artystycznego, wytworu sztuki, rzemiosła, czy może mieć również posiać niematerialną koncepcji (scenariusza) przekładanej na prezentację lub pokaz artystyczny;

- przepisy art. 627 k.p.c. zobowiązują strony umowy o dzieło do szczegółowego oznaczenia jej przedmiotu, a mniej szczegółowe oznaczenie przedmiotu dzieła i jego doprecyzowanie w ramach współdziałania stron umowy (art. 640 k.p.c.) wyłącza możliwość uznania takiej umowy za umowę o dzieło;

- przepisy w oparciu o które Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżone decyzje stanowią podstawę kompetencyjną dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i tym samym dają organowi rentowemu uprawnienie do ingerowania w treść umowy stron, zawartej zgodnie z ich wolą, a także czy dają podstawę unieważnienia zawartej przez strony umowy o dzieło. Przyjęcie bowiem, że wskazane przepisy mają kompetencyjny charakter dla organów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stanowi naruszenie art. 2 Konstytucji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od płatnika na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać

rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

W ocenie Sądu Najwyższego nie zachodzą przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na konieczność rozstrzygnięcia występującego w sprawie istotnego zagadnienia ze względu na formułowane przez skarżącą wątpliwości, ponieważ kwestie te zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12 (niepublikowany) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że umowa o dzieło i umowa zlecenia należą do umów o świadczenie usług, jednak ich zakresy są odrębne. Niewątpliwie każda umowa o dzieło należy do kategorii umów rezultatu, jednak nie każda umowa rezultatu może być podporządkowana przepisom umowy o dzieło. Ponieważ umowa zgodna z wolą stron nie może być sprzeczna z ustawą (art. 58 § 1 k.c.), przeto swoboda stron przy zawieraniu umowy nie jest nieograniczona (art. 3531 k.c.). Inaczej rzecz ujmując, skoro wola stron nie może zmieniać ustawy, to strony nie mogą nazwać umową o dzieło zobowiązania, którego przedmiotem nie jest dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. Z kolei w wyroku z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11 (OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115) Sąd Najwyższy stwierdził, że rezultatem pracy i umiejętności ludzkich, o których stanowi art. 627 k.c. nie może być sama czynność, a jedynie wynik tej czynności. Dzieło musi bowiem istnieć w postaci postrzegalnej,

pozwalającej odróżnić je od innych przedmiotów i uchwycić istotę osiągniętego rezultatu. Wykonanie określonej czynności lub powtarzających się czynności, bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie, jest czynnością charakterystyczną dla umów zlecenia (art. 734 § 1 k.c.) oraz umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami (art. 750 k.c.). W konsekwencji, o ile przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze na siebie ryzyka pomyślnego wyniku spełnianej czynności, to odpowiedzialność strony przyjmującej zamówienie w umowie o dzieło jest odpowiedzialnością za rezultat. Z uwagi na powyższe w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że umową o dzieło nie są czynności polegające na przemieszczaniu i układaniu drewna w stopy (por. wyrok z dnia 28 marca 2000 r., II UK 386/99, OSNAPiUS 2001 nr 16, poz. 522); obowiązki polegające na dozorowaniu obiektów (por. wyrok z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 315/07, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 310); powtarzalne tłumaczenia dokumentów branżowych nie wykraczające poza zwykłe czynności translatorskie (por. wyrok z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 315/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 127); prowadzenie szkolenia dla kandydatów na kierowców (por. wyrok z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115). W doktrynie i judykaturze dzieło określane jest jako rezultat pracy fizycznej lub umysłowej, materialny lub ucieleśniony materialnie, mający cechy pozwalające uznać go za przedmiot świadczenia przyjmującego zamówienie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2003 r., II CKN 269/01, OSNC 2004 nr 9, poz. 142 i z dnia 5 marca 2004 r., I CK 329/03, niepubl.). Twórczy charakter dzieła, jako rezultatu umowy, nadaje wynikającemu z niej świadczeniu formę związaną z zamówieniem dzieła o charakterze „autorskim”. Gdy przedmiotem umowy jest utwór naukowy chroniony prawem autorskim (por. art. 1 § 1 prawa autorskiego), jego zamówieniu tradycyjnie odpowiada umowa o dzieło. Utwór staje się przedmiotem prawa autorskiego od chwili, w której następuje jego ustalenie, tj. gdy przybiera jakąkolwiek postać, chociażby nietrwałą, jednakże na tyle stabilną, aby cechy i treść utworu wywierały właściwy mu efekt (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2003 r., II CKN 269/01, OSNC 2004 nr 9, poz. 142 z glosą E. Traple, Glosa 2005 nr 2).

Nie mają takiego charakteru zadania wykonywane przez zainteresowane, które w istocie były prostymi czynnościami związanymi z pracą hostessy, chodzeniu w przebraniu określonej postaci w centrum handlowym, malowaniu dzieciom twarzy, czy robieniu zwierzątek z balonów. Prace te nie wymagały specjalnego przygotowania artystycznego i nie miały cech oryginalnego świadczenia. Polegająca na powyższym praca nie może być uznawana za wykonywaną w ramach umowy o dzieło, co trafnie ocenił Sąd Apelacyjny.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. oraz orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego w myśl art. 98 § 1 k.p.c.

as